

รูปแบบนวัตกรรมจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร

Innovative model of elderly-friendly city management in Bangkok

วรายุทธ ปานนิมิตจิตสมาน¹, ภคมน โภคะธีรกุล²และ จิตติมา ให้ล่ายอง³

Warayut Pannimitjitsaman¹, Pakkamon Phokatirakul² and Thitima Holomyong³

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3,4}

College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1,2,3,4}

E-mail: ¹warayut.pann@gmail.com; ²pum8989@gmail.com; ³thitimah@gmail.com; ⁴m_chaowarit@hotmail.com

Retrieved March 28, 2023; Revised May 5, 2023; Accepted May 11, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.39

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร (2) เพื่อระบุปัญหาการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร และ (3) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ได้แก่ บุคลากรในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน และผู้แทนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แก่นสาระ

ผลการวิจัย (1) บริบทการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย นโยบาย หลักเกณฑ์ หลักการ กระบวนการดำเนินงาน และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการเมือง (2) ปัญหาการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย (2.1) ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า สภาพที่อยู่อาศัยไม่ได้มาตรฐาน ขาดงบประมาณในการปรับปรุง (2.2) ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พบว่า ขาดการบูรณาการช่วยเหลือผู้สูงอายุระหว่างสมาชิกในบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (2.3) ด้านสุขภาพ พบว่า อัตราการล้มของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ (2.4) ด้านพื้นที่สาธารณะ พบว่า มีปัญหาด้านความปลอดภัย และขนาดของพื้นที่มีจำกัด (2.5) ด้านระบบขนส่งมวลชน พบว่า มีปัญหาการเข้าถึงการใช้บริการ และ (3) รูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ คือ การริเริ่มในประเด็นดังนี้ (3.1) พัฒนาที่อยู่อาศัยเดิมให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี (3.2) เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายช่องทาง (3.3) ควรมีระบบการดูแลสุขภาพที่บ้านแบบพึ่งตนเอง (3.4) สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเพิ่มและพัฒนาพื้นที่สาธารณะ และ (3.5) ออกแบบระบบขนส่งมวลชนให้ได้มาตรฐานสากล และจัดบริการที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การจัดการเมือง; ผู้สูงอายุ; เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of the research were threefold: (1) to analyze the context of elderly-friendly city management in Bangkok (2) to identify problems of elderly-friendly city management in Bangkok, and (3) to propose the elderly-friendly city management model in Bangkok. This research was qualitative research. There were 15 key informants, including 8 Bangkok Metropolitan Administration personnel and 7 representatives of the elderly in Bangkok. Data were collected using in-depth interviews and participatory and non-participant observation. Data were analyzed using thematic analysis.

The research results found that (1) The context of elderly-friendly urban management consisted of policies, criteria, principles, work processes, and urban management agencies. (2) Problems of elderly-friendly city management included: (2.1) Housing – Substandard housing conditions and lack of budget for improvements (2.2) Access to information – Lack of integration in helping the elderly between family members and related agencies (2.3) Health – Insufficient staffing capacity (2.4) Public space – safety problems and limited space size (2.5) Mass transit system – problems with access to services. (3) The elderly-friendly city management model included the following interesting points. (3.1) development of existing housing into a better environment (3.2) providing opportunities for the elderly to access information through a variety of channels (3.3) providing a self-reliant home health care system (3.4) supporting public participation in increasing and developing public spaces, and (3.5) design of mass transit systems to international standards and elderly-friendly city management service.

Keywords: Urban Management; Elderly; Elderly-Friendly City

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้ไปสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนได้นั้น นอกจากจะอาศัยบุคคลในวัยทำงานแล้ว ยังต้องอาศัยบุคคลในวัยสูงอายุที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากบุคคลในวัยสูงอายุมีความเพียบพร้อมไปด้วยความรู้ และประสบการณ์ เป็นผู้ถึงพร้อมทั้งคุณวุฒิ และวัยวุฒิ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่ายิ่งในสังคมไทย (กรมกิจการสูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562) ถ้าผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว ผู้สูงอายุจะสามารถดูแลตนเองได้พึ่งตนเองได้ ไม่เป็นภาระของครอบครัว และสังคม รวมถึงจะสามารถลดค่าใช้จ่ายของประเทศในการดูแลรักษาผู้สูงอายุได้เป็นจำนวนมากอีกด้วย (เสาวภา พรศิริพงษ์, ชีรพงษ์ บุญรักษา และสุภาพร ฤดีจำเริญ, 2550)

องค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2593 สังคมโลกกำลังจะกลายเป็นสังคมแห่งผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 80 ของผู้สูงอายุทั้งหมดจะอาศัยอยู่ในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง

(กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund: UNFPA) และองค์การเฮลป์เอจ อินเตอร์เนชันแนล (HelpAge International), 2563) สำหรับประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 กล่าวคือ มีสัดส่วนของผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 10.3 ของประชากรทั้งประเทศ และมีแนวโน้ม ของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ทั้งนี้ คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2575 จะเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างเต็มที่ ผู้สูงอายุกลุ่มนี้จะกลายเป็นประชากรกลุ่ม ใหญ่ของประเทศในอนาคต (Peek, Im-em, & Tangthanaset, 2015) โดยเฉพาะประชากรผู้สูงอายุในเขต กรุงเทพมหานครที่ได้เข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์แล้ว ประกอบกับกรุงเทพมหานครเป็นทั้งเมืองหลวงของ ประเทศและเป็นศูนย์รวมแห่งความเจริญของประเทศ ในขณะเดียวกันก็มีปัญหาที่หลากหลายและซับซ้อน ในการดำเนินชีวิต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมความพร้อมในการจัดการเมืองเพื่อให้เป็นมิตรกับ ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม และมี หลักประกันที่มั่นคงในอนาคตไปจนบั้นปลายชีวิต (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2565)

ดังนั้น การจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อบริการสังคมผู้สูงอายุที่ กำลังเกิดขึ้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งซึ่งต้องมีรูปแบบที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของเมือง การที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสามารถจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้นั้น ต้องทราบว่าการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุเป็นอย่างไรบ้าง มีปัญหาในการจัดการเมืองที่เป็น มิตรกับผู้สูงอายุในด้านใดบ้าง และรูปแบบการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มี ประชากรผู้สูงอายุสูงถึงร้อยละ 22.08 ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร และร้อยละ 9.47 ของ ประชากรผู้สูงอายุทั่วประเทศ และมีแนวโน้มสูงขึ้น (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสูงอายุ, 2565) ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพใน การสร้างรูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเมืองที่เป็น มิตรกับผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าและมีศักยภาพ เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อระบุปัญหาการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

การจัดการเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมขององค์กร เป็น กระบวนการจัดระเบียบทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดในองค์กร โดยใช้ระบบการจัดการที่เหมาะสมเพื่อให้เกิด

ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรตามที่ตั้งไว้ โดยมีแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีการจัดการของ ฮองรี ฟาโยล (Henri Fayol, 1949) ได้เขียนเป็นทฤษฎีเรียกว่า หน้าที่ 5 ประการทางการบริหาร (5 Functions of Management) ประกอบด้วย การวางแผนงาน (Planning) การจัดโครงสร้างการทำงาน (Organizing) การสั่งงาน (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมและติดตามงาน (Controlling) หลักการจัดการดังกล่าวมีความยืดหยุ่นได้ (Flexibly) สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานของทั้งภาครัฐและเอกชน (Private and Public) สอดคล้องกับแนวคิดหลักการบริหารของ ลูเธอร์ กุลลิค และลินดัล เออร์วิค (Gulick, Luther & Lyndall Urwick, 1937) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องทำ หน้าที่สำคัญอยู่ 7 ประการหรือ POSDCORB ที่ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การจัดกำลังคน (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) และสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการจัดการของ ดับบลิว และไอร์แลนด์ (Dubrin & Ireland, 1993) ที่กล่าวว่ากระบวนการจัดการมีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

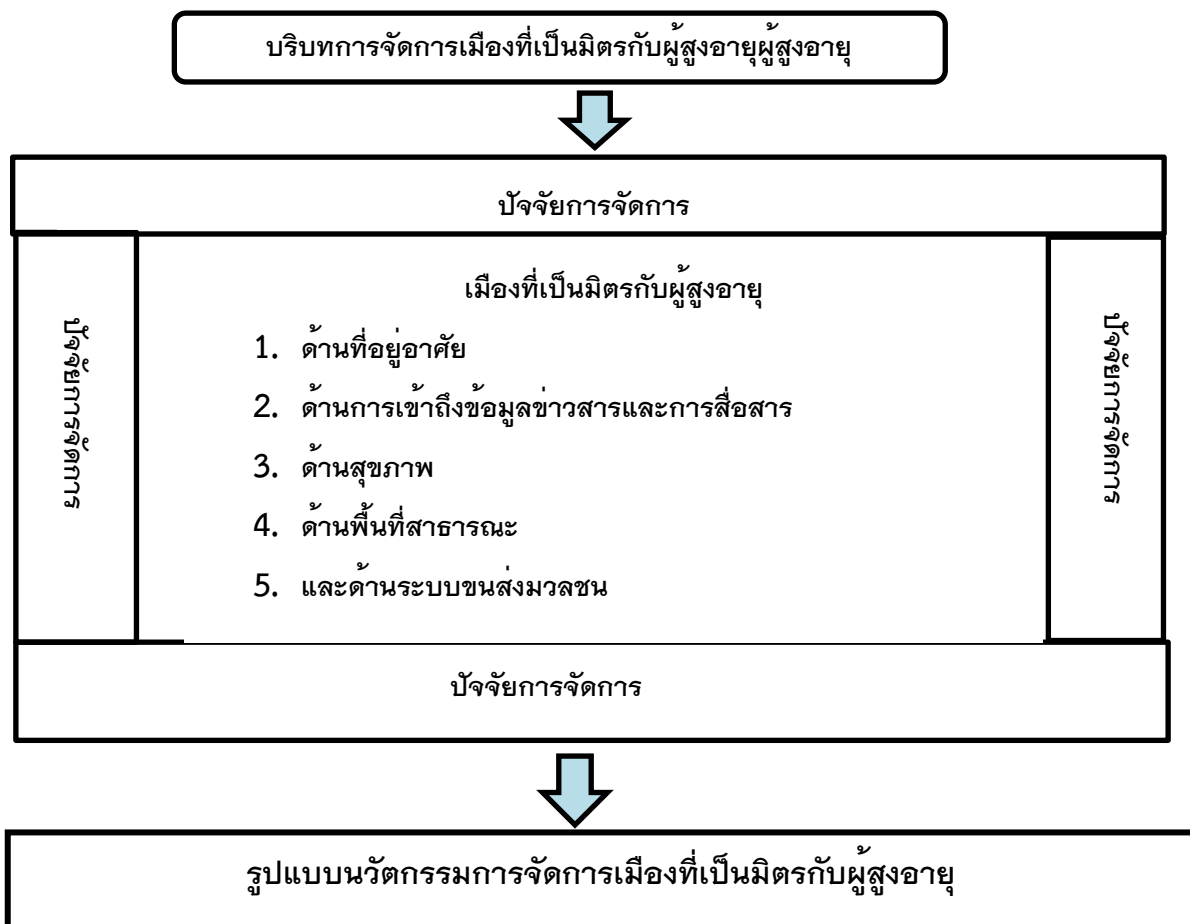
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้รับความสนใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำมาบริหารจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากคุณภาพชีวิตมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของผู้สูงอายุในเมือง ถ้าได้รับปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมแล้ว ก็จะมีผลทำให้มีการดำเนินชีวิตที่ดีในขั้นต่อไป สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs, 1970) ในรายงานเรื่อง “A Theory of Human Motivation” ปี พ.ศ. 2486 มีการเรียงลำดับขั้นความต้องการที่อยู่ในขั้นต่ำสุดจะต้องได้รับความพึงพอใจเสียก่อนบุคคลจึงจะสามารถผ่านพ้นไปสู่ความต้องการที่อยู่ในขั้นสูงขึ้นตามลำดับ ได้แก่ ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love needs) ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Self-Esteem needs) และความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization needs) สอดคล้องกับแนวคิดพหุพลัง (Active Ageing) ขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2019) ได้ให้ความสำคัญของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย (physical domain) ด้านจิตใจ (psychological domain) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (social relationships) และด้านสิ่งแวดล้อม (environment) นอกจากนี้ คณะกรรมการด้านเศรษฐกิจเพื่อยุโรปขององค์การสหประชาชาติ ได้จัดทำดัชนีพหุพลังโดยนำแนวคิด Active Ageing ขององค์การอนามัยโลกมาปรับใช้เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป 26 ประเทศ โดย UNECE ได้ให้ความสำคัญของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ การมีงานทำ การมีส่วนร่วมในสังคม การพึ่งพิงและความมั่นคงในชีวิตความสามารถ และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีพหุพลัง (พินิจ พ้าอำนวยผล, 2563)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

องค์การอนามัยโลก ได้กำหนดองค์ประกอบของการเป็นเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age – Friendly City) 8 ด้าน ไว้ดังนี้ (World Health Organization, 2007) ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม ด้านการได้รับการยอมรับในสังคม ด้านการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและการจ้างงาน ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร ด้านการสนับสนุนของชุมชนและการบริการ ด้านสุขภาพ ด้านสภาพพื้นที่ภายนอกและตัวอาคาร และด้านระบบขนส่งมวลชน นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ในทวีปยุโรป สหรัฐอเมริกา ทวีปออสเตรเลีย และทวีปเอเชีย พบว่า การจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุจะครอบคลุมในเรื่องการมีกฎหมาย นโยบาย และมีคณะกรรมการคุ้มครองผู้สูงอายุ การมีระบบหลักประกันรายได้/บำนาญ รวมทั้งสวัสดิการ ที่อยู่อาศัย บริการด้านสุขภาพ การดูแลในชีวิตประจำวัน การส่งเสริมการศึกษา การเรียนรู้ นันทนาการ การมีส่วนร่วม การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งสิทธิประโยชน์ต่างๆ เมื่อถึงวัยสูงอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการเป็นเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age – Friendly City) ขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2007) ที่สอดคล้องกับบริบทของกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการสื่อสาร ด้านสุขภาพ ด้านพื้นที่สาธารณะ และด้านระบบขนส่งมวลชน โดยมีรายละเอียดตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ กรุงเทพมหานคร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยบุคลากรในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน และผู้แทนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามที่กำหนดไว้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ บริบทการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ปัญหาการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ และรูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ วิธีการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้ถูกต้องในเบื้องต้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ และน่าเชื่อถือ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา โครงสร้าง ตลอดจนความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันระหว่างวัตถุประสงค์การวิจัย และขอบเขตการวิจัย โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่เป็นแนวในการสัมภาษณ์ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถ้าต่ำกว่า 0.5 ตัดทิ้ง เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรง (validity) ที่ได้มาตรฐาน จึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แก่นสาระแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 บริบทการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กรุงเทพมหานครได้มีการกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ หลักการ กระบวนการดำเนินงาน และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ได้แก่ การเพิ่มพื้นที่สีเขียวสำหรับผู้สูงอายุ การดูแลสวัสดิการของผู้สูงอายุ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ชุมชน และเมือง การจัดสภาพแวดล้อมและโครงสร้างของเมือง โดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน การควบคุม การรายงาน การติดตามและประเมินผล มีการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการ ได้แก่ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ คณะกรรมการผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการผู้สูงอายุระดับเขต คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ และคณะกรรมการชุมชน ใช้กระบวนการกลุ่ม การทำงานเป็นทีม มีการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานให้ครอบคลุมในพื้นที่/ชุมชน มีการพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ มีกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้แก่ รัฐบาล กระทรวง กรุงเทพมหานคร เขต และชุมชน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัญหาการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า สภาพที่อยู่อาศัยไม่ได้มาตรฐาน ขาดงบประมาณในการปรับปรุง ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พบว่า ขาดการบูรณาการช่วยเหลือผู้สูงอายุระหว่างสมาชิกในบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้าน

สุขภาพ พบว่า อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ด้านพื้นที่สาธารณะ พบว่า มีปัญหาด้านความปลอดภัย และขนาดของพื้นที่มีจำกัด และด้านระบบขนส่งมวลชน พบว่า มีปัญหาการเข้าถึงการใช้บริการ

วัตถุประสงค์ที่ 3 รูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านที่อยู่อาศัย ได้แก่ พัฒนาที่อยู่อาศัยเดิมให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีราคาที่เหมาะสม เพียงพอ มีความมั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย สะอาด และอยู่ในทำเลที่เหมาะสม ใกล้กับบริการสาธารณะและชุมชน พัฒนาที่อยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยเดิมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทางเลือกในการอยู่อาศัยที่หลากหลายรูปแบบ เช่น บ้านเอื้ออาทร บ้านถาวร บ้านมั่นคง และการเคหะ เป็นต้น ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายช่องทาง มีระบบการสื่อสารพื้นฐานที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ มีบริการคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสาธารณะให้ใช้ฟรี มีการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่อยู่ในสถานะเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้งจากสังคม ขอความร่วมมือให้สมาชิกในครอบครัวดูแลผู้สูงอายุ มีการสื่อสารผ่านระบบเสียงตามสายในชุมชน การสื่อสารผ่านทางโทรทัศน์ ระบบไลน์ และสื่อทางบุคคล ด้านสุขภาพ ได้แก่ ควรมีระบบการดูแลสุขภาพที่บ้านแบบพึ่งตนเอง ที่ประกอบด้วยระบบสาธารณสุข การดูแลสุขภาพรายบุคคล และการช่วยดูแลงานบ้าน มีสถานที่ให้บริการด้านสุขภาพและบริการชุมชนใกล้บ้าน มีการจัดทำแผนฉุกเฉินสำหรับชุมชน จัดตั้งอาสาสมัคร จิตอาสาและหน่วยงานของชุมชนที่เกี่ยวข้องในชุมชน เพื่อช่วยดูแลผู้สูงอายุแทนบุคลากรทางด้านแพทย์และพยาบาลสาธารณสุข ที่มีอัตรากำลังไม่เพียงพอ ด้านพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเพิ่มและพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้สะอาด และร่มรื่น มีการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีและปลอดภัยต่อการใช้ มีตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทำหน้าที่ตรวจตราอยู่เสมอ มีบริการพิเศษสำหรับผู้ต้องการความช่วยเหลือ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพสาธารณะ ตามบริบทของแต่ละชุมชน มีบทบาทในการพัฒนาการออกแบบอุปกรณ์สาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่สีเขียว และด้านระบบขนส่งมวลชน ได้แก่ ออกแบบระบบขนส่งมวลชนให้ได้มาตรฐานสากล และจัดบริการที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ สามารถใช้งานได้อย่างสะดวก ปลอดภัย ใช้งานง่าย เป็นธรรม เท่าเทียม เชื่อมโยงทั่วถึง ยืดหยุ่น ทันยุคทันสมัย สร้างนวัตกรรมอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ ให้ภาคเอกชนที่มีความพร้อมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งทางด้านสุขภาพ (health) การมีส่วนร่วม (participation) และความมั่นคงปลอดภัย (security)

อภิปรายผลการวิจัย

บริบทการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และกรุงเทพมหานครได้มีการกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ หลักการ กระบวนการดำเนินงาน และมอบหมายให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลด้านผู้สูงอายุที่ได้มีการกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ด้านที่ 3 การลด

ความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ โดยมอบให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวง ศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ทำงานร่วมกันในเชิงบูรณาการ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสูงอายุ, 2562) นอกจากนี้ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์) ได้มีการกำหนดนโยบายในการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ได้แก่ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว เพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน เพิ่มศักยภาพสวนที่มีอยู่ โดยเน้นการพัฒนาด้านสุขภาพ สะดวก สังคม สร้างงาน และสวัสดิการ ให้แก่ผู้สูงอายุ (สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร, สำนักงานประชาสัมพันธ์กรุงเทพมหานคร 2565)

รวบรวมปัญหาและการปรับปรุงแก้ไขการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า สภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชุมชนไม่ได้มาตรฐาน และขาดงบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs, 1970) โดยความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีอำนาจมากที่สุด เพื่อพัฒนานำไปสู่ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) หรือความรู้สึกมั่นคง (safety or security) ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พบว่า ขาดการบูรณาการระหว่างสมาชิกในบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการช่วยเหลือผู้สูงอายุให้เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในปัจจุบันมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับดัชนีพหุพลังผู้สูงอายุไทย (Active Ageing Index: AAI) พบว่า สภาพที่เอื้อต่อการมีภาวะพหุพลัง คือ การใช้อุปกรณ์ ICT ในการสื่อสารนั่นเอง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) ด้านสุขภาพ พบว่า อัตราค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอในการให้บริการผู้สูงอายุ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะงบประมาณของภาครัฐเกี่ยวกับผู้สูงอายุในการให้บริการด้านสุขภาพและบริการชุมชนมีจำนวนจำกัด ในขณะที่ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากยิ่งขึ้นทุกวัน ทำให้ส่งผลกระทบต่อให้บริการผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการบริหารจัดการผู้สูงอายุของประเทศญี่ปุ่นที่ได้มีการยกเลิกการรักษาฟรีผู้มีอายุ 70 ขึ้นไป โดยเปลี่ยนมาเป็นระบบประกันการดูแลระยะยาว (Long-term Care Insurance: LTCI) ส่งผลทำให้ญี่ปุ่นเหลืองบประมาณมาใช้ในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น (สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์, 2558) ด้านพื้นที่สาธารณะ พบว่า ขนาดของพื้นที่สาธารณะมีจำกัด มีปัญหาด้านความปลอดภัยในการมาใช้บริการ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะที่ดินในเขตกรุงเทพมหานครนอกจากจะมีราคาแพงแล้ว ยังมีขนาดพื้นที่จำกัด ในขณะที่ประชาชนมีจำนวนเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความแออัดทางด้านที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ ยังเกิดมลพิษจากควันของท่อไอเสียรถยนต์ โรงงานอุตสาหกรรม ปริมาณฝุ่น P.M. 2.5 ทำให้ประชาชนมีความต้องการพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2007) ที่กล่าวไว้ว่าเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุต้องมีสภาพแวดล้อมที่อยู่สบายและสะอาด มีพื้นที่สีเขียว มีที่นั่งพัก มีทางเดินสำหรับผู้สูงอายุ มีทางม้าลาย ที่ปลอดภัย ด้านระบบขนส่งมวลชน พบว่า มีปัญหาการเข้าถึงการใช้บริการขนส่งมวลชนบางแห่งไม่มีการจัดบริการช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการบังคับใช้กฎหมาย

เกี่ยวกับการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับมีปัญหาด้านการจราจรที่ติดขัด จึงส่งผลทำให้ผู้สูงอายุได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัย ของณัชชา โอเจริญ (2559) พบว่า ป้ายรถเมล์บางแห่งยังไม่มีไฟฟ้า ข้อความป้ายบอกสายรถเมล์ไม่ชัดเจน ไม่มีหลังคา และพบว่าป้ายรถเมล์มีร้านสะดวกซื้อมาเปิดอยู่ใกล้ เมื่อมีรถมาส่งของทำให้รถเมล์ไม่สามารถเข้าป้ายได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อาริยา สุขโต (2562) พบว่า ควรมีการออกแบบระบบขนส่งสาธารณะเพื่อทุกคน (universal design) เช่น รถเมล์รถชานต่ำ (low floor) เพื่อสอดคล้องกับสังคมผู้สูงอายุ ให้สามารถใช้บริการได้อย่างเท่าเทียมและปลอดภัย

เสนอรูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่อยู่อาศัย ควรอยู่ตั้งในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีราคาที่เหมาะสม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะที่อยู่อาศัยถือว่าเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งจะต้องมีความมั่นคง ปลอดภัยในการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ คัมภีร์รัตน์ แก้วสุวรรณ (2560) พบว่า นวัตกรรมสังคมด้านพหุผลในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุ ต้องมีการเตรียมความพร้อมทางด้านการจัดการที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสม ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พบว่า เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายช่องทาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกเพศทุกวัย ผู้สูงอายุต้องได้รับการพัฒนาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว “เมื่อโลกเปลี่ยน ผู้สูงอายุต้องปรับ” จึงจะทำให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัย ของ วรนา รอดดวงม (2555) พบว่า สื่อวิทยุ วิทยุชุมชน โทรทัศน์ มีบทบาทต่อการพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุโดยรวม ด้านสุขภาพ พบว่า ควรมีระบบการดูแลสุขภาพที่บ้านที่ประกอบด้วยระบบสาธารณสุข การดูแลสุขภาพรายบุคคล และการช่วยดูแลงานบ้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุจำเป็นต้องได้รับการดูแลสุขภาพจากสมาชิกในครอบครัวในเบื้องต้นก่อน เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นการแบ่งเบาภาระของบุคลากรทางการแพทย์ที่ไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัย ของ สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์ (2558) ที่กล่าวไว้ว่าการบริหารจัดการผู้สูงอายุของประเทศญี่ปุ่นที่ได้มีการยกเลิกการรักษาฟรีผู้มีอายุ 70 ขึ้นไป โดยเปลี่ยนมาเป็นระบบประกันการดูแลระยะยาว (Long-term Care Insurance: LTCI) เป็นการแบ่งเบาภาระของภาครัฐ ส่งผลทำให้ญี่ปุ่นเหลืองบประมาณมาใช้ในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น (สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์, 2558) ด้านพื้นที่สาธารณะ พบว่า ควรมีพื้นที่สาธารณะที่เพียงพอ สะอาด และร่มรื่น มีการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีและปลอดภัยต่อการใช้บริการ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสภาพสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครในปัจจุบันมีปัญหามลพิษมาก และมีแนวโน้มเพิ่มมากยิ่งขึ้น ประชาชนจึงต้องการพื้นที่สีเขียวที่เสมือนเป็นปอดของกรุงเทพมหานครเพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์) ในการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ได้แก่ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว (สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร, สำนักงานประชาสัมพันธ์กรุงเทพมหานคร 2565) และด้านระบบขนส่งมวลชน พบว่า ควรออกแบบการขนส่งมวลชนให้เป็นมิตรกับการใช้งานของผู้สูงอายุ สะดวก ปลอดภัย ใช้งานง่าย เป็นธรรม เท่าเทียม เชื่อมโยงทั่วถึง ยืดหยุ่น ทันยุคทันสมัย และได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะระบบ

ขนส่งมวลชนภายในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑลมีความสำคัญต่อผู้สูงอายุที่ต้องการใช้บริการในการเดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2007) พบว่า เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุมีองค์ประกอบด้านการคมนาคมขนส่งที่ปลอดภัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัย นวัตกรรมการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า บริบทการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับปัญหาการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ซึ่งนำไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นรูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่ารูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านที่อยู่อาศัย ได้แก่ “...พัฒนาที่อยู่อาศัยเดิมให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีราคาที่เหมาะสม เพียงพอ มีความมั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย...” ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ “...เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายช่องทาง มีระบบการสื่อสารพื้นฐานที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ...” ด้านสุขภาพ ได้แก่ “...ควรมีระบบการดูแลสุขภาพที่หลากหลาย เพียงพอ มีระบบป้องกัน และรักษาสุขภาพที่ดี...” ด้านพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ “...เหมาะสมต่อการใช้งาน ให้ประชาชนมีส่วนร่วม พื้นที่สีเขียวสะอาด ร่มรื่น และปลอดภัย...” และด้านระบบขนส่งมวลชน ได้แก่ “...ออกแบบระบบขนส่งมวลชนให้ได้มาตรฐานสากล และจัดบริการที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ สามารถใช้งานได้สะดวก ปลอดภัย ใช้งานง่าย เป็นธรรมชาติ เชื่อมโยงทั่วถึง ยืดหยุ่น ทันยุคทันสมัย และปลอดภัย...” จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอรูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แผนภาพรูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากแผนภาพรูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ที่อยู่อาศัยต้องมีความเพียงพอ มั่นคง แข็งแรง อบอุ่น และปลอดภัย 2) ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พบว่า ควรมีช่องทางที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีความสม่ำเสมอ และควรมีเนื้อหาที่น่าสนใจ 3) ด้านสุขภาพ พบว่า มีบริการด้านสุขภาพที่หลากหลายและพอเพียง มีระบบป้องกัน และรักษาสุขภาพที่ดี 4) ด้านพื้นที่สาธารณะ พบว่า พื้นที่สาธารณะมีความสะอาดร่มรื่น มีพื้นที่สีเขียว และปลอดภัย และ 5) ด้านระบบขนส่งมวลชน พบว่า มีความเหมาะสมต่อการใช้งาน มีประกาศการให้บริการที่ชัดเจน สะดวก และเข้าถึงง่าย

สรุป

บริบทการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย นโยบาย หลักเกณฑ์ หลักการ กระบวนการดำเนินงาน และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการเมือง โดยมีขอบเขตในการจัดการเมืองที่ครอบคลุมด้านที่อยู่อาศัย ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ด้านสุขภาพ ด้านพื้นที่สาธารณะ และด้านระบบขนส่งมวลชน โดยมีรูปแบบการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยการพัฒนาที่อยู่อาศัยเดิมให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายช่องทาง ควรมีระบบการดูแลสุขภาพที่บ้านแบบพึ่งตนเอง สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเพิ่มและพัฒนาพื้นที่สาธารณะ และออกแบบระบบขนส่งมวลชนให้ได้มาตรฐานสากล และจัดบริการที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอจากผลการวิจัย

1. จากการศึกษาบริบทด้านต่าง ๆ ของการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ หลักการ กระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน ดังนั้น ควรมีการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อนำไปสู่การจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

2. ผลการวิจัยปัญหาด้านที่อยู่อาศัย พบว่า สภาพที่อยู่อาศัยไม่ได้มาตรฐาน ขาดงบประมาณในการปรับปรุง ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนและประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้วยการช่วยกันปรับปรุงชุมชนของตนเองให้เป็นชุมชนน่าอยู่ทั้งทางด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมด้านอื่น ๆ ควบคู่กันไป

3. ผลการวิจัยปัญหาด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พบว่า ขาดการบูรณาการช่วยเหลือผู้สูงอายุระหว่างสมาชิกในบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน ควรประสานความร่วมมือในการ

ทำงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สะดวก รวดเร็ว ทั้งทางด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และช่องทางในการสื่อสาร

4. ผลการวิจัยปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพและคุณค่าของผู้สูงอายุ มีการฝึกอบรมให้ประชาชนในชุมชนรู้จักการช่วยเหลือปฐมพยาบาลผู้สูงอายุในเบื้องต้น กรณีเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินจะสามารถช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที

5. ผลการวิจัยปัญหาด้านพื้นที่สาธารณะ พบว่า มีปัญหาด้านความปลอดภัย และขนาดของพื้นที่มีจำกัด ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลพื้นที่สาธารณะร่วมกัน สอดส่องดูแล แจ้งข้อมูลข่าวสาร สร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้มาใช้บริการ เพื่อทดแทนอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนจำกัด

6. ผลการวิจัยปัญหาด้านระบบขนส่งมวลชน พบว่า มีปัญหาการเข้าถึงการใช้บริการ ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบพื้นที่ที่ยังไม่มีการจัดบริการด้านระบบขนส่งมวลชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ นำมาวางแผนร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษเชิงคุณภาพเฉพาะกลุ่มบุคลากรของกรุงเทพมหานคร และผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในประเด็นอื่น ๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและสามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปพัฒนาต่อยอดในด้านการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ คือ

1. ศึกษากลุ่มบุคลากรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อทราบถึงบริบทการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ปัญหาการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับบุคลากรของกรุงเทพมหานคร และผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร หรือไม่ อย่างไร

2. ควรศึกษาแนวทางการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร ของบุคลากรภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ เข้าไปมีส่วนร่วม และสังเกตการณ์ เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบในการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ถูกต้องและชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนากรุงเทพมหานครให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

3. ควรศึกษาการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีลักษณะทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ใกล้เคียงกัน เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เกิดศักยภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสูงอายุ. (2562). *มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ: Sustainable change*. กรุงเทพฯ: สามลดา.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสูงอายุ. (2565). *สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด*. สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.dop.go.th/know/side/1/1/1766>

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *ดัชนีพหุผลผู้สูงอายุไทย (Active Ageing Index: AAI)*. สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2565, จาก [http://www.nso.go.th/social/domographic/Active Ageing Index.pdf](http://www.nso.go.th/social/domographic/Active%20Ageing%20Index.pdf)

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund: UNFPA) และองค์การเฮล์เพจ อินเตอร์เนชันแนล (HelpAge International). (2563). *รายงาน “สูงวัยในศตวรรษที่21: การเฉลิมฉลองและความท้าทาย (Ageing in the Twenty-First Century: A Celebration and A Challenge)”* กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund: UNFPA) และองค์การเฮล์เพจ อินเตอร์เนชันแนล (HelpAge International). สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub->

คัมภีร์รัตน์ แก้วสุวรรณะ. (2560). *นวัตกรรมสังคมด้านพหุผลผู้สูงอายุในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา หลักสูตรปรัชญาคุณูปกต สาขาศาสตร์ผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษา ในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 2(2), 28 – 42.

ณัชชา โอเจริญ. (2559). *คุณภาพมาตรฐานการให้บริการและความปลอดภัยของรถโดยสาร*. สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2565, จาก <https://tdri.or.th/2016/06/2016-06-22/>

พินิจ พ้าอำนวยผล. (2563). *โครงการพัฒนาเครื่องมือประเมินภาวะ Active ageing สำหรับผู้สูงอายุไทย Development of Active ageing assessment tool for the Thai elderly* (รายงานการวิจัย). มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

วรณารต ดวงอุดม. (2555). *การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดแพร่*. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 18(34), 13 – 22.

สรารุช ไพฑูรย์พงษ์. (2558). *การปฏิรูปการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศญี่ปุ่น*. สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2565, <https://tdri.or.th/2015/07/aging-society-in-japan/>

- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2565). กทม. ร่างแผนฯ ด้านผู้สูงอายุ กทม. ระยะ 3 เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน. สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2565, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG221101142623122>.
- สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร, สำนักงานประชาสัมพันธ์กรุงเทพมหานคร. (2565). นโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์). กรุงเทพฯ: สำนักงานประชาสัมพันธ์กรุงเทพมหานคร.
- เสาวภา พรศิริพงษ์, ชีรพงษ์ บุญรักษา และสุภาพร ฤดีจำเริญ. (2550). ผู้สูงอายุไทย...สูงวัยอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 26(1-2), 132-142.
- อารียา สุขโต. (2562). รูปแบบการเดินทางและขนส่งสาธารณะกับสังคมผู้สูงอายุ. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2565, https://web.parliament.go.th/doc.php?type=file&mt=application2Fpdf&d=parcy&url=download%2Farticle%2Farticle_20210423152404.pdf
- Maslow, A.H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50 (4), 370 – 396.
- Dubrin, A. J., & Ireland, R. (1993). Management and organization (2nd ed.). Ohio: South Western Publishing Company.
- Fayol, H. (1949). *General and Industrial Management*. London: Sir Isaac Pitman & Sons.
- Gulick, L.r & Urwick, L. (1973). *The Science of Administration*. New York: Columbia University.
- Peek, C., Im-em, W., & Tangthanaset, R. (2015). The state of Thailand's population report 2015: Features of Thai families in the era of low fertility and longevity. The United Nations Population Fund and National Economic and Social Development Board. Retrieved December 31, 2022, from https://thailand.unfpa.org/sites/default/files/pubpdf/State%20of%20Thailand%20Population%20report%202015-Thai%20Family_en.pdf
- United Nation Population Fund. (1992). *The State of World Population 1992*. New York: UNFPA.
- World Health Organization. (2019). *Ageing and health*. Retrieved December 31, 2022, from <https://www.who.int/ageing/en/>
- World Health Organization. (2007). *Global Age-friendly Cities: A Guide*. World Health Organization. Retrieved December 31, 2022, file:///C:/Users/User/Downloads/9789241547307_eng.pdf